

MUZIEK, MEDIA EN ANDERE HERINNERINGEN AAN 1963(3)

In de vorige aflevering van deze serie, die enkele maanden geleden werd gepubliceerd, beloofde ik U al direct de volgende aflevering andermaal naar het jaar 1963 te gaan. Ook deze keer neem ik U mee in de wereld van de muziek; beschouw een klein beetje de toestand destijds in de wereld. Verder ga ik ondermeer een wandeling maken om te proberen in beeld te brengen waar, in 1963, in een heel klein woongebied in Groningen, liefst 16 kleine winkels waren gehuisvest. Ook haal ik weer een typische geur naar voren die toen sterk in vele huishoudingen aanwezig was.

In de vroege winter van 1963 was er niet alleen een zeer ijzige periode maar ook ruimte om voor de kachel te kruipen, bijvoorbeeld om op zondag te luisteren naar de radio. Soms werd er geluisterd naar de Nederlandstalige service van Radio Luxemburg, een andere keer naar Hilversum 1 en 2. Als er sprake was van luisteren naar Radio Luxemburg, dan kon dat in het Nederlands via de 208 meter tussen half 8 in de ochtend en 2 uur in de middag. Daarna verdween de Nederlandstalige service om ruimte te maken voor programma's van de oosterburen. Door de week duurden de Nederlandstalige - de Vlamingen spraken van Vlaamstalige programma's - tot 1 uur in de middag. De zondag opende met een Katholieke Geestelijke causerie, zoals het werd omschreven, gevolgd door een vier minuten lang 'muzikaal intermezzo'. Daarna was er ruimte voor een korte Evangelische dienst tot 8 uur waarna nog een tweetal religieuze programma's volgden tot goed half 9. Daarna was het echt nog geen ruimte voor de meer onderhoudende programma's want eerst volgde: 'De week in de wereld', met een overzicht van het wereldnieuws van de vorige week, gevolgd door een programma met interviews met mensen die in het nieuws stonden.

Pas om kwart na 9 was er echt sprake van een ontspannend programma, 'Leve de Zondag' dat duurde tot 3 minuten voor 10 toen er ruimte was voor andermaal nieuwsflitsen. Het voornoemde programma werd trouwens gepresenteerd door de latere Veronica presentator Stan Haag. Daarna volgden er tal van korte amusementsprogramma's, waarbij namen van Henk en Teddy Scholten, Joop Reinboud en Louis Baret en Herman Emmink niet mogen worden vergeten, als het ging om de presentatie. Een ander programma dat er op zondag uit ging was er een voor de kinderen, waarbij 'Ibbeltje' voorbij kwam met Annie MG Schmidt en Wim Ibo.

Joop Reinboud

Even de rode draad van het verhaal: Ibbeltje was een meisje van een jaar of 10 dat samen met haar vader, haar moeder en de twee katten Rosencrantz en Guildenstern in een huis woonde. Haar moeder was één van de meest bijzondere mensen in haar omgeving: ze was vroeger een kat geweest (een dikke rooie), en kon daardoor met katten praten. Een steeds weer terugkomende figuur was de schatrijke mijnheer Pinkepank die geen dubbeltje kon missen en de familie Katzwijm telkens een hak probeerde te zetten.

Ibbeltje verscheen gelijktijdig op de radio als hoorspel, en in het weekblad Televizier als verhaaltje met illustraties van Fiep Westendorp. Op de radio werd de 'luisterstrip' uitgezonden door Radio Luxemburg en Radio Veronica. Als sponsor was de Venz, de toen zeer bekende hagelslagfabrikant, belangrijk. De uitzendingen liepen van september 1962 tot mei 1963. Deze zijn in 1964 opnieuw uitgezonden via Radio Noordzee vanaf het REM eiland.

Dat het niet goed ging met Radio Luxemburg was terug te lezen in de rubriek 'Hallo, Hallo, Hier is Radio Luxemburg' en wel in de januari editie van 'Muziek Parade'. Het was een aangekleed verzoek van Leo Persyn, voorzitter van de vriendenkring van het radiostation, die schreef: De inkt van mijn brief voor het magazine van Radio Luxemburg dat op 15 december verscheen, was nog niet helemaal droog toen ik een telefoontje kreeg van de Muziek Parade met

het dringend verzoek de kopij met bijdrage voor deze rubriek te sturen. Ik ben dan ook maar onmiddellijk in de pen geklommen, maar uiteraard heb ik niet veel nieuws te vertellen. Het nieuws dat ik had staat in het laatste nummer van RL's Magazine. Ik spreek alleen de hoop uit dat al onze vroegere leden zich rondom onze nieuwe banier zullen scharen en dat vele sympathisanten, zowel in Nederland als in het Vlaamse land, onze rangen weer zullen aanvullen. Zij, die zich reeds opnieuw lieten inschrijven als lid van de 'Vriendenkring' en die vandaag 'Muziek Parade' in hun bus vonden, kregen héél zeker niet het gevoel een verkeerde keus te hebben gemaakt.'

Jongeren verspreiden zich in deze tijd over de gehele wereld om niet alleen zichzelf te ontdekken en deels tegen te komen maar ook om een steentje bij te dragen in de wereld van vrijwilligerswerk. Daar zijn zowel grote als kleinere organisaties voor om ze op weg te helpen naar een plek in een ver land, waar men in de zomermaanden het aangename kon combineren met het werken voor vaak de minder bedeelden. Als coördinator beroepsvoorbereiding bij een grote afdeling van de universiteit krijg ik jaarlijks tientallen studenten die graag door mij worden geïnformeerd waar ze eventueel dergelijke werkzaamheden kunnen verrichten die deels geassocieerd kunnen worden met de opleiding Pedagogische Wetenschappen, die men volgt.

In 1963 was er ook zeker al sprake van vrijwilligerswerk, getuige het volgende berichtje dat ik terugvond in een editie van de Katholieke Illustratie. 'Mejuffrouw de Jong is een vierentwintig jarige boerendochter uit Nederland. Zij heeft haar vakantie in Engeland doorgebracht, niet als toeriste, maar als werkster. Hier hanteert ze emmer en dweil in het flatje van een bejaarde invalide. Zij maakt deel uit van een groep jongens en meisjes, die in het kader van de Internationale Vrijwilligersdienst in New Castle upon Tyne hun vakantie besteden met het bieden van hulp aan ouden van dagen. Haar overtocht en haar verblijfkosten heeft het Nederlandse meisje zelf moeten betalen. De vrijwilligers eten en slapen in een schoolgebouw. Dit vakantiewerk mag dan geen cent bijverdienste opleveren, het is zonder dat al verdienstelijk genoeg.' En wat dat betreft is het 48 jaar na dato nog steeds hetzelfde. Vrijwilligerswerk levert geen cent op, maar vooral ervaring en dankbaarheid. Zoals ik nu vaak stel 'Spread your wings and fly', was er toen ook al sprake van deze vorm van kennis ervaren en vergaren in het buitenland.

In de maand mei 1959 werd voor het eerst een gasbron aangeboord in Kolham, een klein dorp onder de rook van Slochteren in de provincie Groningen. Op dat moment was het nog geen groot nieuws, want op diverse plekken - vooral in het noorden van het land - werden in die tijd de zogenaamde proefboringen gedaan. Pas vele jaren later zou de naam Slochteren groots op de landkaart worden gezet, toen bekend werd dat het ging om een bron van meer dan 2700 miljard kubieke meter, dat ruim 2650 meter onder de bodem was aangetroffen. Uiteraard diende er uitgebreid net aan leidingen te worden aangelegd om dit gasveld te gaan exploiteren en in 1963 begonnen leveranciers van speciaal voor dit aardgas gefabriceerde geisers voorzichtig te adverteren met hun nieuwe producten. Onder het kopje 'de geiser van nu voor het gas van morgen' bracht de uit Rotterdam afkomstige firma R.S. Stokvis, reclame om de nieuwe geiser in de markt te zetten. In die tijd waren de advertenties in de diverse tijdschriften en kranten veel uitgebreider dan in de vluchtige tijd van de 21ste eeuw en bovendien lang niet zo schreeuwerig dan we heden ten dage gewend zijn. Op een meer voorlichtende manier probeerde men de lezer te overtuigen van de aanschaf van een product.

In het geval van de geiser werd er gesteld: 'Als er één ding is dat niet in uw keuken mag ontbreken, is het de nieuwe Fasto geiser Hot-o-mat. En dat heus niet alleen om zijn fraaie vorm, die hem typeert als een product van deze tijd. Kijk eens naar het grote technische voordeel van deze geiser, Het is de enige, die kan worden geleverd met een universele brander. Verhuis gerust, waarheen U wilt. Of laat het Gasbedrijf van uw eigen gemeente maar overschakelen op een andere gassoort. Uw geiser kan op eenvoudige wijze geschikt gemaakt worden voor iedere soort normgas.'

Hoge ombouwkosten zijn er voor u niet aan verbonden! Verder heeft de Fasto Hot-o-mat een unieke gescheiden temperatuurregeling. In de keuken werkt u rustig met water zo heet als U wenst, terwijl de kranen van de douche en vaste wastafels toch geen warmer water kunnen geven dan U toelaat. Kinderen spelen wel eens met kranen, maar dank zij deze gepatenteerde Fasto veiligheid lopen zij absoluut geen gevaar. Uw vaste keus: 'n Fasto Geiser.'

Kun je het voorstellen dat de reclametekstschrijver dit anno 2011 nog uit zijn 'pen' kan krijgen? Een ander voorbeeld wil ik U ook niet onthouden. Mening gezin was kortelings overgeschakeld van het oude wasbord, de grote teil, groene zeep en de wringer op een automatische wasmachine. Dat betekende dat de consument aan het wasmiddel diende te worden gebracht waardoor de producten met pagina grote advertenties aan de vrouw werden voorgesteld, vaak voorzien van vertederende foto's. Onderstaand zie je een deel van een dergelijke advertenties, waarbij diverse tips door me zijn weggelaten. En of alle informatie nog niet genoeg was voor de huisvrouw voegde men er nog aan toe dat er een speciaal Sunlight Instituut was in Den Haag, waar men voor meer vragen inzake het toen moderne wassen terecht kon. Sunlight was de fabriek, waar ondermeer Sunil waspoeder werd gefabriceerd.

In de jaren zestig was het iedere jaar weer leuk om de jaarlijkse Poll te beschouwen, zoals die in de Muziek Parade. Lezeressen en lezers verkozen in verschillende categorieën hun favorieten. Het was natuurlijk de tijd dat het niet alleen om de popsterren ging. Een categorie als 'Musicus van het jaar' bracht op nummer 1 de orkestleider Peter Schilperoort, gevolgd door trompettist Willy Schobben. Ook was er een categorie 'Amusementsorkest', die achtereenvolgens The Skymasters, De Ramblers en De Zaiers in de top 3 had. We nemen geen blik in elke categorie maar noemen een aantal opmerkelijke. Wat te denken van 'Modern Combo' met The Jumping Jewels, Peter en de Rockets en René and the Alligators in de Top 3. Heel opmerkelijk was de uitslag, inclusief de percentages, als het ging om de populairste zangeres. Op drie was de jazz zangeres, Europa's Lady of Jazz, Rita Reys geklasseerd met 3% van de stemmen. Ze werd op 2 gevolgd door Willeke Alberti met 7% en op de eerste plaats als absolute nummer 1 kwam Anneke Grönloh uit met liefst 78% van de stemmen. Het was in het betreffende

nummer van Muziek Parade, januari 1963, dan ook op diverse pagina's raak met foto's van deze vedette, inclusief een dubbele middenpagina.

Anneke Grönloh

Anneke stond ook elders in enorme belangstelling want in de maand november vertrok ze voor een vijfdaagse tournee naar Singapore. Vlak voor die tijd had ze zowel een gouden plaat voor het nummer 'Paradiso' als 'Brandend zand' ontvangen van de directie van Phonogram, de platenmaatschappij waar van beide nummers meer dan 100.000 exemplaren waren verkocht. Toen ze landde op het vliegveld van Singapore wachtte haar andermaal een verrassing, toen ze er een gouden plaat ontving, voor 50.000 verkochte exemplaren voor de LP 'So long'. Op de A kant gevuld met liedjes die Anneke Grönloh in het Maleis had opgenomen met op de achterkant Engelstalige composities. Maar er was nog een LP waarop Anneke was te beluisteren, 'Oh Malysia'. Naast haar bijdrage was er de jonge Sandra te horen en leerden we te luisteren naar de Indo Rock Band 'Boy and his Rollin' Kids, afkomstig uit Zaandam. Ze waren sterk verwant als afsplitsing aan de oer indo rock groep 'The Rollers'. Een zeer populaire band die speelde in vooral de dorpen van Noord Holland. Op het Philips label namen ze schitterende instrumentale nummers op als: 'Midnight In Malaya' en 'Sunrise In Malaysia'. Boy and his Rollin' Kids traden op in de volgende bezetting: Boy Jansen (gitaar, ex Rollers), Jimmy van de Hoeven (gitaar, ex Rollers), Eddy Vermeulen (gitaar, ex Rollers), Henri Peter (bas, ex Rocking Boys), Charles Tuynenburg (zang, ex Melody Strings) en Loek Tuynenburg (drums, ex Tropical Stars). De groep hield het nog tot de zomer van 1964 vol en op 11 juli 1964 werd in Zaandam de formatie 'The Real Rollers' opgericht met Jimmy van de Hoeven, Eddy

Vermeulen, Bart Carels, Frans Sahupala en Puck de Bock, maar het beat geweld maakte ook snel een einde aan deze formatie.

Laten we eens kijken hoe de lezers van het blad de toenmalige radioprogramma's beoordeelden: Op plaats 3 kwam Veronica's Muziek Express, gevolgd door het NCRV programma 'Tussen 10+ en 20' en op nummer 1 kwam het VARA programma 'Tijd voor Teenagers'. De presentator van dit programma was destijds nog Dick Duster en hij bracht het in de categorie 'Beste Disc Jockey' er als beste vanaf, gevolgd door Joost de Draaier en Herman Stok.

Dick Duster

En die laatste was dan tevens presentator van het televisie programma 'Top of Flop' dat de eerste plaats haalde in de categorie 'Populairste TV programma'. Tot slot de vermelding van de Top 4 van presentatoren op buitenlandse stations: Op 1 Chris Howland, 2 Guus jr. 3 Camilo Felgen en op 4 Jack Jackson. Opmerkelijk zijn de posities 2, 3 en 4 want alle drie werkten bij Radio Luxembourg, achtereenvolgens bij de Nederlandse, Duitse en Engelse service. Guus Jansen jr. werd later directeur van ondermeer Strengholt BV, de organisatie achter Radio Noordzee (MEBO II).

Eind juni 1963 werd het Filmfestival te Cannes gehouden en die keer was het absolute hoogtepunt de aanwezigheid van een vrouw die voor het eerst in een film, en nog wel over haar eigen leven, zou te zien zijn. Twee jaar eerder had de dame in kwestie Groot Brittannië op een enorme manier geschokt maar ook internationaal in meervoud de publiciteit gehaald door haar escapades. In

Nice werd ze in de voorzomer van 1963 andermaal veelvuldig door de aanwezige journalisten geïnterviewd en waren de aanwezige paparazzi dag en nacht bereid haar te volgen en op de gevoelige plaat vast te leggen en misschien te betrappen op andermaal een seksueel uitstapje, zodat niet alleen de wereld kon worden gechoqueerd maar ook de portemonnee van de betreffende paparazzi fotograaf niet meer in zijn binnenzak zou passen.

Het was destijds een zwoele, roodharige juffrouw van 25 jaar, die het brave Engeland in opschudding had gebracht en die op het filmfestival rondliep alsof - als resultaat van de escapades waren schuldige en onschuldige mensen het slachtoffer geworden - haar totaal koud lieten. In 1961 en 1962 had ze al heel veel geld verdiend door haar levenshistorie te verkopen aan de toen actieve boulevardbladen in Engeland en dus liep ze in Cannes twee jaar later de filmster uit te hangen, heel wat anders dan mannequin of model of... dien ik hier het oudste beroep ter wereld bij naam te noemen? De betreffende dame ging dus optreden als filmster in 'Christine Keeler Story', waar ze dus zichzelf helemaal kon zijn, compleet met een van de grootste schandalen in de Britse politiek dat de geschiedenis is ingegaan als 'Het Profumo schandaal'. De film haalde echter nooit de Britse bioscopen omdat geen enkele distributeur het aandurfde het Britse publiek te confronteren met het verfilmde verhaal. Voor meer over het schandaal zie:

http://en.wikipedia.org/wiki/Christine_Keeler

Christine Keeler in Cannes

In een vorige aflevering van deze serie verhaalde ik over bepaalde geuren die onwillekeurig geassocieerd worden bij een bepaald product. Ik haalde toen een product met de naam 'Pitralon' aan, dat door mijn vader in de kapsalon werd gebruikt. Bij het beschrijven kwam, decennia later, de geur van dit product in gedachten naar boven. Ik heb toen een lijstje gemaakt van andere

producten uit die tijd, die elk een eigen geur hadden en waarvan ik, ook deze keer, er een wil voorstellen. Het middel had een geur dat me deed denken aan eucalyptus en citrus. De kranten en tijdschriften hadden vaak prachtige advertenties die gericht op de huisvrouw het betreffende product dienden voor te stellen en bij herhaling in herinnering te brengen. 'Pak maar even de Spic en Span' was een veelgehoorde zin als er weer eens goed schoongemaakt diende te worden. In 1963 alleen verkrijgbaar in poedervorm, later ook in allerlei vloeibare versies en een product dat in vele landen nog steeds het goed doet in de winkels.

Zoals vele wasmiddelen is het met het product 'Spic en Span' begonnen in de Verenigde Staten en werd het uitgevonden door twee huisvrouwen, Elisabeth MacDonald en Naomi Stenglein, afkomstig uit het plaatsje Saginaw in de staat Michigan. Ze wilden een goed schoonmaakmiddel maar konden geen tevreden gevoel vinden bij het toen in de handel zijnde alternatief en dus gingen ze zelf aan de slag door allerlei proeven te gaan nemen. Ik denk dan ook dat ze wel een of andere laboratoriumopleiding achter de rug hadden, want om tot het schoonmaakmiddel te komen had je wel verstand nodig van allerlei chemische middelen en de werking ervan en vooral de werking in combinatie met elkaar. Uiteindelijk slaagden ze erin een substantie te ontwikkelen dat ondermeer bestond uit sodium carbonaat en trisodium fosfaat. De testen werden gedaan in het huis van Naomi en op een bepaald moment waren ze zo enthousiast geworden over het resultaat dat men geen enkel vlekje meer ontdekte, nadat het middel was gebruikt om het huis schoon te maken.

Het was helemaal 'spick en span'. Een naam was geboren, hoewel ze de 'k' lieten vallen en vervolgens het product in bruine zakjes op de lokale markt gingen verkopen. Tussen 1933 en 1944 runden de beide families de 'Spic and Span Products Company', maar eind januari 1945 was het met hun handel gebeurd toen Procter & Gamble hun bedrijf overnam voor het enorme bedrag van 1,9 miljoen dollar.

Dit Amerikaanse bedrijf, met de basis in Ohio, heeft het product, en allerlei varianten erop, tot 2001 op de internationale markt gebracht. Procter & Gamble is een bedrijf dat ontzettend vaak op het juiste moment de huisvrouwen wist te bereiken door vele zogenaamde televisie soaps en programma's als 'Koffietijd' te sponsoren, waardoor hun producten onder

aandacht kwamen. In januari 2001 kwam de productlijn in andere handen en werd het bedrijf gemoderniseerd om vervolgens in 2004 over te gaan in handen van de investeringsmaatschappij GTCR Golder Rauner.

In Nederland is de naamgeving 'Spic en Span' inmiddels op vele manieren in gebruik genomen. Zo trof ik een glazenwasser, een schoonmaakbedrijf, een trimsalon, een opruimcoach, een theatergroep en een tweetal criminelen aan met deze naam. Het ging hier om het duo Mieremet en Klepper. Verder is er op internet een vlekkenarchief uit grootmoederstijd als wel een site met tuintips onder de naam 'Spic en Span' te vinden. Ook maakte de Rijksvoorlichtingsdienst er enkele jaren geleden van gebruik toen er nogal wat publiciteit was in de kranten rond een vakantiehuis, dat de Kroonprins Willem Alexander en zijn vrouw Maxima wensten te bouwen in Mozambique. In een verklaring stelde de Rijksvoorlichtingsdienst dat inzake de eventuele bouw alles 'spic en span' was.

Vaste lezers van deze 'Muziek, media en andere herinneringen', weten dat ik altijd een aantal zaken uit Groningen aanhaal, de stad waar ik mijn hele leven al, het zei op vijf verschillende locaties, heb gewoond, de huidige plek als meest honkvaste, namelijk 28 jaren. In maart 1963 werd bekend dat het college van B en W stappen ging ondernemen om de markten, die in de Groninger binnenstad werden gehouden op respectievelijk de Grote Markt en

de Ossenmarkt, te gaan verplaatsen. In een rapport maakte men duidelijk dat de markt in de toekomst gecentraliseerd diende te worden op een plek die voor alle inwoners op een gemakkelijke manier bereikbaar zou kunnen zijn. Tevens werd er vermeld dat een nieuw te creëren marktgebied in de toekomst ook alleen daarvoor gebruikt mocht worden. De beide uitgangspunten dienden zowel de kooplieden, die tot op dat moment telkens van werkplek dienden te veranderen, als die van het publiek. Tegen concentratie van beide markten op de Grote Markt of op de Ossenmarkt bleken overwegende bezwaren, nog afgezien van een ruimte tekort, van verkeerstechnische aard.

De commissie, ingesteld door B en W, diende met voorstellen tot verplaatsing te komen en men had inderdaad een nieuw terrein gevonden, behoorlijk groot in oppervlakte. De toenmalige zuidelijke arm van de Westerhaven met een oppervlakte van 8700 m² werd als voorstel ingediend, hetgeen een vooruitgang van 1700 m² ten opzichte van de Grote Markt en Ossenmarkt tezamen was. Omgerekend het aantal te kunnen plaatsen marktkramen kwam men op een totaal van 275 in plaats van de 210 kramen, die tot op dat moment een plekje kregen. De Westerhaven was enkele jaren eerder gedempt en de noordelijke arm, zo bleek uit het rapport, zou dienst kunnen gaan doen als parkeerplaats met ruimte voor enige autobussen en 120 auto's.

Maar de gemeenteraad van Groningen was helemaal niet blij met het voorstel de Westerhaven voor de marktdoelen open te stellen, vooral rekening houdende met verkeerstechnische bezwaren. Men vond het een veel beter idee het voormalige Veemarktterrein ten zuiden van de diepenring als marktplaats te gaan gebruiken. Niet alleen was het voor iedereen goed bereikbaar maar ook veel groter met haar 17.800 m².

Maar dit idee werd enkele weken later al weer gedwarsboemd doordat B en W kwamen met plannen voor het oprichten van een cultuurcentrum, genaamd de Oosterpoort. Dit cultuurcentrum nam uiteindelijk de plek van het vee in, dat inmiddels werd verhandeld in een apart gebouwde veehal op een industrieterrein ten oosten van de Martinistad Groningen. Uiteindelijk zou de Westerhaven het toch halen als nieuw 'onderkomen' voor de warenmarkt en bleven de bloemenmarkten op de Vismarkt en A-markt, vooral vanwege het fleurige aanzien, gehandhaafd.

Westerhavenmarkt

Wijkmarkten waren er in die tijd totaal niet in Groningen maar de commissie, die zich bezig had gehouden met de ideevorming en het schrijven van het rapport over de toekomst van de warenmarkt in Groningen had nog een advies en wel de oprichting van wijkmarkten. De enorme groei van zowel het noordoostelijke als noordwestelijke deel, waar meer dan 50.000 mensen woonachtig waren maakte het noodzakelijk dat er een weekmarkt zou komen op het Bernouilliplein, gelegen aan de Korreweg. Uiteindelijk zou het er komen en wel op de woensdagen. Om dezelfde reden kwam er ook een weekmarkt in de zuidelijke wijk Corpus den Hoorn aan het Overwinningsplein. Vele jaren later zouden er meer van dergelijke wijkmarkten komen. Al weer vele jaren lang worden de grote warenmarkten weer gewoon in het centrum op de Vismarkt en de Grote Markt gehouden, terwijl het aantal wijkmarkten behoorlijk is uitgebreid.

1963 was ook het jaar voor de Russische Valentina Vladimirovna Teresjkova. Ze was jaren in training geweest, mocht tijdens die periode tal van testen doen, waaronder meer dan honderd parachutesprongen. Ze werd door de toenmalige Premier Kroetsjef van de Sovjet Unie 'zeemeeuw' genoemd en wel tijdens een telefoongesprek dat hij met haar voerde. Ze verbleef dan ook vanaf 16 juni 1963 meerdere dagen in de ruimte als 'de allereerste vrouw ter wereld'. De kosmonette, zoals ze destijds in de pers werd genoemd, maakte heel Rusland dol. Duizenden mensen trokken de straten van de diverse steden in.

Tereskova Publiciteitsfoto

Ze ontving gelukstelegrammen van allerlei staatshoofden en ook de vrouwenorganisaties lieten zich horen richting Valentina en Rusland had andermaal gescoord in de race tegen de VS. Nadat men de eerste man jaren eerder de ruimte had ingeschoten waren ze de Amerikanen ook voor met de allereerste vrouw. Het zou tot 1982 duren alvorens weer een vrouw, andermaal uit Rusland, de ruimte in zou worden geschoten.

Er werd ook al op ons gewicht en dus consumptieverbruik gelet want in maart 1963 werd er in het Zuid Limburgse Valkenburg een internationale horeca-expositie geopend. De president van Nederlandse Club van Chef Koks, dhr. J Hering, stelde dat de menu's over het algemeen uit te zware composities bestonden. Hij maakte zich bezorgd over het koksmetier en stelde: "Wij hebben uitstekende koksscholen maar missen daarop aansluitende onmisbare ervaring, waarom velen het vak vaarwel zeggen. De menu's in Nederland hebben behoefte aan lichtere schotels, maar evenzeer aan maaltijden, die snel bereid en snel verorberd kunnen worden, nu men niet meer zo veel tijd heeft om te eten." Hij vroeg zich tevens af of er over twintig jaar nog ruimte zou zijn voor culinaire aangelegenheden. Veel optimisme was er bij hem dus niet. De expositie richtte zich vooral op de Italiaanse keuken, waarbij vooral kennis kon worden gemaakt met lichte culinaire composities uit Italië.

Nederland staat met zijn voetbal team op eenzame hoogte als het gaat om het spelen van thuiswedstrijden in de strijd om diverse Europese Kampioenschappen voetbal. Begin september 2011 werd er thuis met liefst 11-0 gewonnen van San Marino, in de strijd tussen de nummers één en laatst

van de wereldranglijst, samengesteld door de FIFA. Een zeer mooie uitslag maar ook een ander feit, dat meestal niet wordt genoemd, is dat met deze overwinning Nederland als sinds 1963 geen enkele thuiswedstrijd, gespeeld in de voorronden van een EK, heeft verloren. Daarvoor dienen we terug te gaan naar de wedstrijd Nederland - Luxemburg, gespeeld op 30 oktober in de Kuip in Rotterdam.

Onder de toenmalige Bondscoach Schwartz was een aantal spelers, dat al langer actief was binnen het Nederlandse team, geselecteerd evenals een aantal jongelingen. Met een frisse aanvallende manier van voetballen dacht men de dwerg Luxemburg te kunnen verslaan. Hij had echter niet rekening gehouden met Camille Dimmer, die voor het eerst met Luxemburg meespeelde en afkomstig was van de Belgische tweedeklasser Royal Crossing Clum, uit Molenbeek. Hij scoorde twee doelpunten waarbij Nederland slechts één keer het net raakte via een doelpunt van Piet Kruiver. Na de wedstrijd werd Elek Schwartz om commentaar gevraagd, waarbij hij toegaf dat zijn ploeg veel te aanvallend had gespeeld, in plaats van op het resultaat te laten voetballen. Gelukkig is dit al 48 jaar geleden en tevens een prachtig record.

In 1963 introduceerde Philips de eerste compact cassettespeler op de consumentenmarkt. De compact cassettespeler was een apparaat voor het afspelen van compact cassettes of muziek- cassettes, een wisbare magnetische tape in een kunststofbehuizing, waarop muziek kan worden opgenomen en afgespeeld. De muziekcassette was in de jaren zeventig en tachtig van de twintigste eeuw de meest populaire geluidsdrager voor het kopiëren en afspelen van muziek en is in vele vormen verschenen. Naast de wisbare muziekcassettes werden er ook muziekalbums en luisterboeken op niet-wisbare cassettes uitgebracht.

Je kon daar dus geen nieuwe opnamen opzetten. Het onwisbaar maken van de cassettes was trouwens kinderspel want op de korte bovenkant van de opneembare cassette zaten twee korte stukjes die je kon indrukken en verwijderen, waardoor heropname van de cassette werd voorkomen. De compact cassettespeler, die Philips in 1963 als eerste op de markt bracht, was het type EL3300 dat uitgevoerd was in mono.

Ondertussen ging het crescendo met Philips want naast deze allereerste cassetterecorder was men - naast de gewone taperecorder - in 1963 ook op de markt met 6 verschillende draagbare Philips batterij recorders. Men had een van de reclametekstschrijvers binnen het bedrijf de opdracht gegeven een klinkende tekst te schrijven: 'Neem dit feest mee... Is dit feest niet een van de vele gelegenheden, waarbij U klank en woord zou willen vasthouden? Met een Philips batterij recorder kunt U - binnen en buiten - alle geluiden opnemen om er later weer naar te luisteren, wanneer U wilt. Folkloristische opnamen, interessante belevenissen, tijdens weekendtrips en vakantie, natuurgeluiden, muziek, interviews, kinderstemmen, toespraken enz. Ontzeg U niet langer het genoegen van een bloeiende hobby: het opnemen en weergeven met de Philips batterij recorder'. Er was wel een degelijk nadeel aan: het apparaat, met een maximale opname duur van 2 uren op flinterdunne bandjes, was wel erg prijzig voor een middelbare scholier. Het goedkoopste exemplaar van de zes die op de markt waren, was liefst f 278,-, een enorm bedrag voor 1963. Maar dan was je er nog niet, want wilde je er thuis van gebruik maken via het lichtnet, dan had je nog een netvoedingapparaat nodig, die ook nog eens f45,- kostte. De compact cassettespeler en de muziekcassette verdwenen door de opkomst van de schrijf- en herschrijfbaar compact discs in het eerste decennium van de 21ste eeuw geleidelijk van de markt. Na het op de markt brengen van de eerder

genoemde cassette recorder volgden er trouwens nog vele andere versies. Een enorm goed product dat jaren mee kon. Ik zelf heb, voor het werk van studenten aan de universiteit, in 1978 twintig cassette recorders, die destijds op de markt waren, besteld en zeker vijftien ervan functioneren, ondanks intens gebruik, nog steeds goed.

Recentelijk stond er in de regionale krant Dagblad van het Noorden, in een wekelijkse rubriek waarin aandacht wordt besteed aan nostalgische vragen van lezers, een ingezonden stukje van een Fietje Lijnema. Ze is onderdeel van de familie die nu een bakkerszaak, die al decennia in hetzelfde pand zit, runt. De familie Lijnema is de derde eigenaar, vooraf gegaan door de familie Horst en daarvoor weer door de familie Bel. Ze vroeg om meer informatie betreffende de winkel, die volgens haar sinds 1934 op de hoek van de Oosterhamrikkade en de Oppenheimstraat, in de Korrewegwijk te Groningen is gevestigd. Voor diegenen, die mijn radioverhalen in de loop van de afgelopen decennia hebben gevolgd, kan ik melden dat de winkel destijds precies tegenover de opgelegde schepen aan de Oosterhamrikkade, was gevestigd. Dan doel ik op de MV Cito (Voice of Peace) en de MV Zeevaart (Capital Radio). De schepen zijn al lang niet meer op die plek maar de winkel bestaat nog steeds op dezelfde plek, het zei met een andere eigenaar dan destijds. De vraag in de krant trok meteen mijn belangstelling want tien dagen eerder, bijeen bij een gezellig familietreffen in Gieterveen, heb ik, samen met mijn beide broers en oudste zus, uitgebreid zitten praten over de veranderingen die in de loop der decennia hebben plaats gevonden in onze toenmalige wijk.

Mag ik U meenemen in een uitgebreide toer door de Korrewegwijk van toen en nu en specifiek een groot blok eruit lichten? Het is gelegen tussen de Petrus Hendrikszoonstraat en de Oppenheimstraat met als kop een stoep aan de Korreweg en aan de staart een stoep van de Oosterhamrikkade. Ikzelf heb er de eerste twintig jaren van mijn leven doorgebracht aan de Korreweg 105, midden op de stoep. Op de rechterhoek op de kop van de Petrus Hendrikszoonstraat zat de groentewinkel van de familie Doedens. Het was één van de liefst negen groentewinkels in de Korrewegwijk. Anno 2011 zit er nog steeds een groentewinkel in dit pand, die al 35 jaar in handen is van de familie Drenth. Maar het pand is nog steeds in handen van de familie Doedens.

Zicht op Petrus Hendrikszoonstraat

Laten we eens zien wat er op die stoep, tussen de Petrus Hendrikszoonstraat op de Korreweg en de hoek van de Oppenheimstraat was gevestigd. Allereerst op de hoek van de PH straat de slagerij van Ruurd Leegstra, gevolgd door een filiaal van bakkerij Van Esch gerund door de familie Slijver. Het was een prachtig mooie winkel met rondgedraaide ramen. Daarnaast in het pand op nummer 103 was in eerste instantie de WEKA, een drogisterij eigendom van mevrouw W.Kranenburg; later overgenomen door de familie Boerma. Direct ernaast de kapsalon en ons ouderlijke huis, waarbij een slaapkamer van de bovenbuurvrouw Vegter, bij ons huis was aangetrokken om meer ruimte te verkrijgen.

In het pand op nummer 107 was een horlogerie gevestigd, in eigendom van de familie Vogel. Het benedenpand daarnaast was in eerste instantie een woonhuis maar werd in de eerste helft van de jaren zestig van de vorige eeuw een winkel waarin antiek werd verkocht door Paul Jeschar en zijn vrouw. Een echtpaar, dat verder in het overzicht zal terugkeren. Tenslotte waren er op de hoek van de Korreweg en de Oppenheimstraat twee winkels gevestigd. Aan de zijde van de beschreven stoep was een filiaal van Albert Heyn, gerund door De Vries. Op de andere hoek van de Oppenheimstraat was in 1963 een fiestwinkel, annex werkplaats van Herman Pikkert. Vreemd genoeg zit er nu een buurtcafé in dit pand. De naam, Café Herman, heeft echter niets te maken met de eerdere bezetting van het pand maar is gewoon de voornaam van de huidige eigenaar.

Om even op het filiaal van Albert Heyn terug te komen kan ik stellen dat er tot ongeveer 1965 sprake was van een ouderwetse kruidenierswinkel. Als moeder vroeg me een kilo suiker te halen dan ging ik naar de winkel, stelde

de vraag, en werd de suiker afgewogen in een zak gedaan waar je bij stond. Pas toen er de eerste zelfbediening van Albert Heyn werd geopend, in het eerste echte winkelcentrum in Groningen (Selwerd) werd het pand van Albert Heyn aangepast. Dit betekende dat de toonbank wegviel, er schappen door de hele (toch redelijk kleine) winkel werden geplaatst en jezelf kon bedienen via het zelfbedieningssysteem. Voordelen genoeg, overzicht, snel pakken, snel worden geholpen, geen wachttijden en twee in plaats van een kassa. Een van de twee juffrouwen achter de kassa van destijds zie ik nog regelmatig boodschappen doen bij de Jumbo aan de Beren in de Korrewegwijk hetgeen terug doet denken aan de tijd van toen, waarbij mij tweelingbroer Egbert en ik niet alleen speelden met de zonen van filiaalhouder De Vries maar ook af en toe meehielpen in het magazijn.

Laten we de Oppenheimstraat, die opgedeeld is in drie delen, eens inlopen. Allereerst is er een lange stoep die, aan beide zijden van de straat, loopt tot het Oppenheimplein. Gezien vanaf de Korreweg zat er aan de linkerkant op de hoek van de stoep in de jaren zestig de winkel van de firma Van de Velde, één van de vele kruidenierswinkels in de buurt, waarvan deze onder de vlag van Végé werd gerund. Schuin er tegenover, hoek Oppenheimplein en Reigerstraat, was een manufacturenwinkel van de Familie Durville. Direct na de bocht van de stoep aan de rechterzijde, en dus net in de overgang van de Oppenheimstraat op het Oppenheimplein, zat de winkel van mevr. Togeretz. Deze winkel zat er tot een jaar of vijf geleden en de eigenaresse is tot zeer hoge leeftijd in haar winkel actief geweest. Ze verkocht er van alles, van knikkers en tollens tot waspoeder en damesverband. Als het ware een winkel van Sinkel.

Op het einde van het Oppenheimplein aan de rechtekant, gezien vanaf de Korreweg, was een Enkabé gevestigd, destijds een kruidenierswinkel van de firma Pilon. Schuin er tegenover was een ouderwetse groentewinkel van de familie Dalstra. De aardappels werden gewassen en geschild waar je bij stond in een enorm grote machine en dat vond je als kind wel heel erg spannend. We lopen even naar de linker kant van het Oppenheimplein, waar midden op het plein een pennenwinkelje zat van Paul Jeschar, die al in de jaren 60 naar de Korreweg vertrok. Aan het einde van de stoep, op de hoek van de Tellegenstraat, was een kleine slagerij gevestigd: een toonbank met een kassa, een vleessnijmachine en weegschaal en een hakblok was alles wat je zag aan hulpmiddelen. Het was de tijd dat de halve koeien of varkensstukken

nog aan vleeshaken in de winkel hingen. Achter in de gang, waarschijnlijk op weg naar de achterkamer, stond een gehaktmachine. De ramen waren half afgedekt, zoals ik me herinner, met rood wit geblokte gordijntjes. Vreemd dat je dit, bijna 50 jaar na dato, zo in herinnering kunt oproepen.

Een groot aantal winkels en winkeltjes dus op de Korreweg, in de Oppenheimstraat en het Oppenheimplein. Ik tel er tot nu toe 16 en daar komen er nog twee bij en wel op de hoek van de Oosterhamrikkade en de Oppenheimstraat. Op de rechterhoek zat een sigarenwinkel van de familie Minke. Ik zie, na al die jaren, zo de enorm grote reclamelichtbak voor mijn ogen voor 'Arsenal King Size' sigaretten. Op de andere hoek het pand waarin de voornoemde bakkerij van de familie Lijnema nu gevestigd is. En laten er anno 2011 exact twee winkels er nog zijn van al die 18 winkels, zowel de eerst als laatst beschreven kleine middenstander.

De bakker anno 2011

Tot zover deze aflevering van Muziek, media en andere herinneringen. Mocht U een bijdrage willen leveren via een eigen herinnering, dan kan dit via HKnot@home.nl

We zien elkaar weer terug in een andere aflevering in deze serie waar ik U meeneem naar een nog nader te bepalen jaar.

Bronvermelding: Archief Hans Knot

Familie Knot fotoarchief
Freewave Media Magazine archief
Katholieke Illustratie 96ste Jaargang, 1963

Muziekparade, januari 1963, april 1963 en november 1963
Ons Noorden, Dagblad Groningen 1963
Sportgeschiedenis.nl
Wikipedia NL

Foto's:
Bert Bossink
Hans Knot
Jana Knot - Dickscheit